

รูปแบบการบริหารจัดการงานสงเคราะห์ประชาชนตามหลักสังคัมสงเคราะห์
เชิงพุทธบูรณาการของคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร*
MODEL OF PUBLIC WELFARE MANAGEMENT ACCORDING TO BUDDHIST
INTEGRATED SOCIAL WELFARES PRINCIPLES OF THE SANGHA ORDER
OF PHICHIT PROVINCE

พระใบฎีกาสมคิด นาดสีโล, พระสุธีวีรบัณฑิต (โชว์ ทัสสนีโย), พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ
Phrabhidika Somkid Natsilo, Phra Sutee Wirabandit (Show Tassaniyo), Phramaha Krisada Kitisobhano
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya
Corresponding Author E-mail: p2504p2504@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคพัฒนารูปแบบ และนำเสนอการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพ เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง 18 รูปหรือคน และทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ 10 รูปหรือคน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาพรรณนา การวิจัยเชิงปริมาณ สุ่มตัวอย่างด้วยการเปิดตารางสุตรของทาร์โร่ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่าง 362 รูป เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมการวิจัยทางสังคมศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า 1. คณะสงฆ์ขาดแผนงานและการกระจายงานและอนุเคราะห์ส่งเสริมในการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั้ง 4 ด้านให้แก่ชุมชนไม่ทั่วถึงครอบคลุมทุกพื้นที่ 2. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการงานสงเคราะห์ประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.586) 3. นำเสนอการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการงานสงเคราะห์ประชาชนตามหลักสังคัมสงเคราะห์เชิงพุทธบูรณาการของคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร พบว่า ด้านทาน คณะสงฆ์ช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติในหลายพื้นที่ ๆ ด้านปิยวาจา พระสงฆ์รู้จักประนีประนอมพูดถ้อยทีถ้อยอาศัยต่อกัน ด้านอัตถจริยา คณะสงฆ์ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ส่งเสริมสามัคคีเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ด้านสมานัตตตา พระสงฆ์ถือปฏิบัติตนเรียบง่าย เข้าถึงง่าย ไม่ถือตน พร้อมให้คำปรึกษาต่อประชาชนตลอดเวลา

คำสำคัญ: รูปแบบ; การบริหารจัดการ; งานสงเคราะห์

*Received May 22, 2021; Revised July 6, 2021; Accepted July 11, 2021

Abstract

Objectives of this article were to study and analyze the general condition and problems, to propose a model of public welfare management conducted by the mixed research methods: The qualitative research, data were collected from 18 key informants by in-depth-interviewing and 10 participants in focus group discussion, data were analyzed by descript interpretation. The quantitative research, data were collected with questionnaires from 362 samples, using Taro Yamane's formula and analyzed data with descriptive and related statistics. Findings were as follows:

The results of the research were found that 1. General conditions and problems and obstacles were found that there was lack of work plans and work distribution and support in helping people in all 4 aspects to the community, not covering all areas. 2. Developing a model of public welfare management, it was found that the overall level was at the highest level of agreement ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.586). 3. To present the development of people welfare management model according to the Buddhist integrated social welfare principles of Phichit Province Sangha Order, it was found that on Dana, the charity aspect, the Sangha Order helped people who were affected by disasters in many areas. On Piyavaja, the part of the Sangha Order, the monks knew to compromise. continue to speak nicely with sweet words. On Atthajariya, the subjective side, the Sangha Order did not look for personal interests but for the common good, and promotion of livelihood to develop the community economy in peace. On Samanattatha, the equal treatment, the Sangha Order practiced simple behavior, easy to approach, not being selfish and ready to give advice to people all the time.

Keywords: pattern; management; welfare work

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงเมืองพิจิตรจึงหมายถึงเมืองงาม เมืองที่มีเสน่ห์ประทับใจ นอกจากนี้ยังเป็นเมืองที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ คือ เป็นที่ประสูติของพระเจ้าเสือ หรือ "พระศรีสรรเพชญ์ ที่ 8" พระเจ้าแผ่นดินแห่งกรุงศรีอยุธยาและเป็นเมืองที่ให้กำเนิดนักปราชญ์ราชบัณฑิต คือ พระโหราธิบดี บิดาของศรีปราชญ์ จังหวัดพิจิตรเป็นจังหวัดเก่าแก่มากจังหวัดหนึ่งของประเทศไทย มีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย เป็นราชธานี เชื่อกันว่าเจ้ากาญจนกุมาร (พระยาโคตรบอง) โอรสพระยาโคตมเทวราช เป็นผู้สร้างเมืองเหนือฝั่ง แม่น้ำน่าน ในปี พ.ศ. 1601 เดิมมีหลายชื่อ คือ เมืองสระ

หลวง เมืองโอชะบุรี เมืองชัยบวรและเมืองปากยม ดินแดนอันเป็นเขตจังหวัดพิจิตรอยู่ในที่ราบลุ่มตอนใต้ของภาคเหนือในดินแดนสุวรรณภูมิบริเวณนี้เป็นบริเวณ ที่ลำนํ้ายมและลำนํ้าน่านไหลผ่าน ลักษณะพิเศษของดินแดนจังหวัดพิจิตรเดิมเต็มไปด้วยห้วย หนอง คลอง บึง พื้นดินจังหวัดพิจิตร เพราะเป็นดินตะกอนที่เกิดจากน้ำท่วมทับถมทุกปี มีความสำคัญทางทหาร และการปกครองต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้ทรงพระราชนิพนธ์คำกลอนเรื่อง "ไกรทอง" โดยใช้เมืองพิจิตร เป็นแหล่งกำเนิดของเรื่องราว เนื่องจากเมืองพิจิตร เป็นเมืองที่มีแหล่งน้ำมากมายและมีสระเข้ ชุกชุมนั่นเอง ในปี พ.ศ. 2435 กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้นำรูปแบบการปกครองระบบ เทศาภิบาลมาใช้ และได้จัดตั้งมณฑลพิษณุโลก เป็นมณฑลแรกประกอบด้วย 5 เมือง คือ เมืองพิษณุโลก เมืองพิจัย เมืองสวรรคโลก เมืองสุโขทัย และเมืองพิจิตร

จากสภาพปัญหาของประชาชนในจังหวัดพิจิตรดังกล่าวนี้แต่ละพื้นที่ของอำเภอจะแตกต่างกันไป บ้างอำเภอพบปัญหาภัยแล้งบ้างอำเภอพบปัญหาน้ำท่วมการครองชีพของประชาชนจึงส่งผลให้บ้างครอบครัวไม่พอใช้จ่ายคณะสงฆ์จึงมองเห็นความทุกข์ยากของประชาชนในการครองชีพแต่ละวันคณะสงฆ์ต้องรับภาระสำคัญและเป็นผู้มีส่วนต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดในสังคมไทยในเวลานี้ โดยให้การสงเคราะห์แก่ประชาชน ทั้งด้านจิตใจ และวัตถุ ตลอดจนในด้านต่าง เปรียบสังคม ไม่เหลียวแลทอดทิ้งประชาชนผู้ทุกข์ยาก บางทีเป็นผู้สร้างปัญหาทางสังคมเสียเอง ดังที่ปรากฏในเหตุการณ์ต่างๆ สร้างความเสื่อมเสียต่อวงการคณะสงฆ์ไทยมาก พระพุทธศาสนาได้ทำประโยชน์ให้แก่สังคมเป็นจำนวนมาก หมายถึงการบำเพ็ญประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่น สงเคราะห์สาธารณะประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่วัดหรือพระภิกษุสงฆ์ดำเนินกิจการเพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสงเคราะห์ มี 4 ด้าน คือ 1) ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลชุมชน 2) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ 3) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อื่นเป็นสาธารณสมบัติ 4) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2542; คะนิงนิตย จันทบุตตร, 2532; พระมหาเสริมชัย ชยมงคล, 2538, อดุลย์ วังศรี, 2546)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป และปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการงานสงเคราะห์ประชาชนตามหลักสังคมสงเคราะห์เชิงพุทธบูรณาการของคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการงานสงเคราะห์ประชาชนตามหลักสังคมสงเคราะห์เชิงพุทธบูรณาการของคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการงานสงเคราะห์ประชาชนตามหลักสังคมสงเคราะห์เชิงพุทธบูรณาการของคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยโดยใช้รูปแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสาร (Documentary Study) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

ประชากรในการวิจัย คือ พระสงฆ์ในเขตการปกครองในจังหวัดพิจิตร จำนวน 3,846 รูป กลุ่มตัวอย่างด้วยการเปิดตารางสูตรสำเร็จรูปของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง 362 รูป เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมการวิจัยทางสังคมศาสตร์และเลือกใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับข้อมูลสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ พระสังฆาธิการ ข้าราชการ ผู้นำท้องถิ่นและนักวิชาการทางด้านการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 18 รูปหรือคน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการรวบรวมจากหนังสืออ้างอิงทางพระพุทธศาสนาต่างๆ จากพระไตรปิฎก (ภาษาบาลี) ฉบับมหาจุฬาลงกรณ 2560, พระไตรปิฎก (ภาษาไทย) ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการรวบรวมจากหนังสือ วารสารบทความงานวิจัยเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีตลอดจนข้อมูลทางสถิติที่รวบรวมโดยหน่วยงานราชการหรือสถาบันการศึกษาและแหล่งข้อมูลที่เป็นที่ยอมรับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอรรถาธิบายและพรรณนาความ วิเคราะห์ลักษณะปัญหาจากเอกสาร จากการสัมภาษณ์ และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 1) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง 2) จัดลำดับข้อมูล 3) จากการสัมภาษณ์ 4) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็น 5) สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ แล้วนำมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการงานสงเคราะห์ประชาชนตามหลักสังคมสงเคราะห์ ของคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร

ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการงานสงเคราะห์ประชาชนตามหลักสังคมสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

ตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการงานสงเคราะห์ประชาชนตามหลักสังคมสงเคราะห์เชิงพุทธบูรณาการของคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร

1) ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลชุมชน พบว่า คณะพระสงฆ์จะต้องส่งเสริมให้ชัดเจน สอดคล้องกับ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ของมหาเถรสมาคมและสำนักพระพุทธศาสนา และมองเป้าหมายในการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล การพัฒนาทางเลือกที่เหมาะสมการวางมาตรฐานของเป้าหมายและกระบวนการช่วยเหลือเกื้อกูล โดยมีพระสงฆ์ในการในผู้ปกครองสงฆ์ระดับสูงพร้อมกับการชี้แจงทำความเข้าใจในแผนงานที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานต่างๆ ทั้งลักษณะการคัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถให้เข้ามาเรียนรู้ การปลูกฝังให้เป็นผู้มีจิตอาสาในด้านสาธารณะสงเคราะห์ระยะสั้นและระยะยาวอย่างต่อเนื่อง

2) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ พบว่า การส่งเสริม "ชุมชนนั้นๆ ให้ได้มีพัฒนาเท่าที่จะทำให้เกิดการวิวัฒนาการ คือเจริญทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น มุ่งหวังจะพัฒนาบุคคล กลุ่มบุคคล ปรากฏการณ์และสิ่งแวดล้อมทางวัตถุและสังคมของหมู่บ้านส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน การพัฒนาหมู่บ้านมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ต่อกันมีความสามัคคีร่วมกันพัฒนา การรวมกำลังดำเนินการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้มีความเป็นปึกแผ่นและดำเนินการในแนวทางที่ต้องการมีส่วนร่วมมาก โดยอาศัยความร่วมมือกำลังของประชาชนในชุมชนนั้นมีการช่วยเหลือต่อกันและมีความร่วมมือกันดำเนินงานช่วยเหลือทางด้านวิชาการจากหน่วยราชการหรือองค์การอาสาสมัครอื่นๆ ที่จะช่วยให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมาย

3) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ พบว่า อาคารของวัดเป็นศูนย์พยาบาลผู้ป่วยทางวัดได้ไปช่วยเหลือหรือดูแลในส่วนนี้ ประชาชนได้เป็นผู้ดำเนินงาน นอกจากนั้นให้ชาวบ้านช่วยกันดูแลรักษาสาธารณสมบัติ โดยอาจแต่งตั้งคณะกรรมการและวัดได้เข้าไปช่วยดูแลเมื่อ มีกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ หรือกิจการอื่นๆ ของหมู่บ้าน ได้ให้ใช้สถานที่วัดเป็นการคิดถึงประโยชน์ของตนเองโดยเจ้าอาวาสหรือพระภิกษุสามเณรสามารถไปช่วยดูแลให้ความสะดวกภายในขอบเขตความสามารถ ซึ่งต้องตามพระธรรมวินัย เช่น

ธนาคารพืชพันธุ์ กองทุนมูลนิธิ สหกรณ์ต่างๆ ศูนย์บริการสาธารณะ ศูนย์ฝึกอาชีพ ศูนย์ประสานงานของประชาชนในกิจการต่างๆ

4) **ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป** พบว่า พระสงฆ์ถือว่าเป็นหน้าที่หลักที่จะต้องช่วยเหลือสังคมโดยเฉพาะด้านจิตวิญญาณพระสงฆ์จะต้องทำหน้าที่แนะนำชี้ทางถูกชี้ทางผิดให้กับญาติโยมผู้ยังขาดปัญญาหรือว่ามีปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมยังน้อยอยู่บทบาทของวัดและของพระสงฆ์ในด้านนี้เริ่มมีมากขึ้นวัดที่มีนโยบายในเชิงสังคมสงเคราะห์มีมากและมีบทบาทชี้แนวทางให้พระผู้น้อยน่านโยบายไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งของการปฏิบัติงานในองค์กรต้องใช้ระเบียบและระบบที่จัดวางขึ้นเพื่อการพัฒนากระบวนการของจิตสำนึก มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อพระศาสนา มีความสามารถในการทำหน้าที่ของตนเองอย่างอิสระโดยไม่ขัดแย้งกับหลักพระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมือง พระสังฆาธิการจะต้องคอยสั่งสอนแนะนำประชาชนไปตามหน้าที่ของตนเอง ให้ประชาชนรู้จักธรรมะ รู้สิ่งที่ชอบที่ควรประพฤติปฏิบัติชอบธรรมพัฒนาทั้งกาย ศีล จิต ปัญญา

ตอนที่ 3 นำเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการงานสงเคราะห์ประชาชนตามหลักสังคมสงเคราะห์เชิงพุทธบูรณาการของคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร ตามหลักสังคหวัตถุ 4

1) **ด้านทาน** พบว่า การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือและแบ่งปันซึ่งกันและกัน จึงทำให้ทั้งเจ้าอาวาส และพระสงฆ์สามเณรในแต่ละวัด มีความเป็นกันเองในการทำงาน และไม่ถือตัวต่อเพื่อนร่วมงาน และไม่ว่าจะสังคมระดับไหนถ้ามีการเสียสละและแบ่งปันซึ่งกันและกัน ก็จะทำให้สังคมนั้นปกติสุข สำหรับการทำงานของชุมชนนั้นในฐานะผู้บริหารต้องแสดงความเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นก่อน และควรที่จะมีการปรับความเข้าใจของบุคลากรเสมอเพื่อให้เกิดความรักความสามัคคีกัน ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานดำเนินไปด้วยความราบรื่น และเกิดผลสำเร็จแก่ประชาชนโดยรวม

2) **ด้านปิยวาจา** พบว่า การกล่าวถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ และมีเหตุผล ซึ่งพบว่าทั้งเจ้าอาวาส และพระสงฆ์สามเณรในแต่ละวัด มีการใช้วาจาที่สุภาพเรียบร้อยเคารพต่อผู้ใหญ่ และมีการทักทายด้วยคำไพเราะอ่อนหวาน และเมื่อเพื่อนร่วมงานไม่เข้าใจก็มีการชี้แจงด้วยถ้อยคำที่สุภาพ ซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจให้คนอื่นอยากทำงานร่วมสำหรับการใช้วาจานั้นผู้พูดต้องมีความระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง ไม่กล่าวถ้อยคำที่กระทบต่อจิตใจของผู้ฟัง และต้องทำให้ผู้ฟังมีความสุขเมื่อได้ยิน ซึ่งการใช้วาจานั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

3) **ด้านอัตถจริยา** พบว่า การประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งทั้งเจ้าอาวาสและพระสงฆ์สามเณรในแต่ละวัด มีความร่วมมือร่วมใจในการทำงานเป็นอย่างดี และการช่วยเหลือกันนั้นเป็นการแสดงออกถึงการมีน้ำใจต่อผู้อื่น ซึ่งในชุมชนนั้นการช่วยกันในการทำงานเป็นทีมย่อมดีกว่าต่างคนต่างทำ ถึงแม้ว่าจะมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติก็ความที่จะช่วยกันเท่าที่ตนจะสามารถกระทำได้ และสำหรับการช่วยเหลือ

ประชาชนแม้บางครั้งอาจทำได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร แต่หากทำด้วยความเต็มใจประชาชนก็จะเกิดความรู้สึกที่ดีต่อวัด และควรที่จะจัดให้บุคลากรของชุมชนได้ออกบำเพ็ญสาธารณประโยชน์นอกสถานที่ เพื่อให้ได้ปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากร

4) **ด้านสมานัตตตา** พบว่า ความเสมอต้นเสมอปลาย วางตัวเหมาะสมแก่หน้าที่ ซึ่งเห็นได้ว่าทั้งเจ้าอาวาส และพระสงฆ์สามเณรในแต่ละวัด ปฏิบัติตนอยู่ในกฎระเบียบของชุมชนอย่างเคร่งครัด ซึ่งการปฏิบัติอย่างเสมอต้นเสมอปลายก็จะได้รับการยอมรับจากผู้อื่น และสำหรับการทำงานของชุมชนถือว่าเป็นครอบครัวใหญ่ ผู้บริหารต้องมีการเลือกใช้คนให้เหมาะสมกับงาน แต่ต้องมีการอธิบายเหตุผลให้บุคลากรทราบถึงเหตุผลที่เลือกใช้งานนั้น เพราะในฐานะผู้บริหารต้องตัดสินใจเลือกใช้คนที่เหมาะสมที่สุด และจะต้องไม่เลือกปฏิบัติ หรือที่เรียกว่า “เลือกที่รักมักที่ชัง” โดยเฉพาะการพิจารณาความดีของชุมชนนั้น จะต้องไม่เียงเป็นกลางปราศจากอคติ เมื่อชุมชนได้รับความเมตตาจากผู้บริหารแล้วก็จะทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ในแต่ละบทสรุปของการวิจัยผู้วิจัยดำเนินการอภิปรายการวิจัยตามวัตถุประสงค์รายข้อ พบว่า มีประเด็นข้อค้นพบใหม่จากการวิจัยที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. รูปแบบการบริหารจัดการงานสงเคราะห์ประชาชนตามหลักสังคมสงเคราะห์เชิงพุทธบูรณาการของคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร ในด้านการบำรุงกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลชุมชนและสังคมนี้ เป็นการช่วยเหลือสังคมด้านแรงงาน ให้วัดเป็นสถานที่ประชุมสัมมนาของชุมชน ให้มีการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ ให้มีการปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นระบบ มีการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ให้มีความเมตตาต่อกัน ให้มีการจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์ชุมชน การให้ความร่วมมือกับท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน สนับสนุนการแก้ปัญหา ยาเสพติดของชุมชน ให้มีการสอนธรรมะศึกษา สอนธรรมวินัย แก่ภิกษุ และสามเณร และมีการบริหารจัดการให้ชัดเจนเป็นศูนย์กลางชุมชน ศูนย์กลางความเจริญของท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดชุมพล อาภรณ์โร และคณะ (2561) วิจัยเรื่อง การสร้างแรงจูงใจตามหลักพุทธธรรมให้แก่ประชาชนในการทำบุญของวัดพุน้อย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการสร้างแรงจูงใจตามหลักพุทธธรรมให้แก่ประชาชน ในการทำบุญของวัดพุน้อย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี พบว่าความคิดเห็นประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักพุทธธรรม มีค่าเฉลี่ยมากกว่าด้านการสร้างแรงจูงใจตามลำดับ

2. ประเด็นการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ ของวัดในจังหวัดพิจิตร ด้านกิจการงานสาธารณะประโยชน์ ด้วยกิจการงานสาธารณะประโยชน์มีการปฏิบัติดังนี้ 1. การยึดหลักสาธารณะประโยชน์ทั้งประโยชน์ประชาชน ประโยชน์วัด และประโยชน์พระพุทธศาสนา 2. วัด

แดงออกถึงความมีน้ำใจมีความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกสาธารณะ 3. วัดเป็นแหล่งรวมการให้มากกว่าการรับเพื่อประโยชน์สาธารณะ 4. ให้สติกับประชาชนให้ทุนการศึกษากับเด็กขาดแคลน 5. ให้การสนับสนุน บุคลากร งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ เพื่องานสาธารณะประโยชน์ของชุมชน 6. เกื้อกูลงานการศึกษา ด้านงานสาธารณสุข และการอนุรักษ์ธรรมชาติประเพณี 7. เป็นศูนย์ยึดเหนี่ยวจิตใจคนในชุมชน 8. เป็นสถานที่จัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ 9 ปีการจัดกิจกรรมศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ออกเ้าร้านจัดแสดงและขายผลิตภัณฑ์คุณภาพ 10. มีหลักการร่วมแรงร่วมใจ กันทำงานเพื่อประโยชน์ของชุมชน ด้วยการนำของพระสังฆาธิการและเจ้าอาวาสทุกวัด สอดคล้องกับงานวิจัยของพระสุคนธ์ ญาณาวโรและคณะ (2563) วิจัยเรื่องการส่งเสริมประชาชนในการดำเนินชีวิตตามหลักฆราวาสธรรมของพระสงฆ์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า มีการอบรมให้ประชาชนได้เข้าใจและเข้าถึงโทษของการทุจริต และการใช้วาจาที่ไม่เหมาะสม ให้ประชาชนรู้จักยับยั้งชั่งใจก่อนที่จะลงมือทำให้มีสติตลอดเวลา ให้ประชาชนได้รู้จักประโยชน์ของการมีความอดทน ส่งเสริมให้มีกิจกรรมเกี่ยวกับการเสียสละสิ่งของแก่ผู้อื่น

3. การบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดด้านกิจการงานสาธารณะสมบัติ วัดมีเป้าหมายในการทำกิจกรรมการจัดการสาธารณะสมบัติ คือ ให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีให้ชุมชนมีความเข้มแข็งให้มีสังคมมีคุณภาพ และคุณธรรม วัดพร้อมให้บริการด้านสถานที่และสาธารณสมบัติต่างๆ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ชุมชนและสังคม วัดพร้อมเป็นที่ตั้งของโรงเรียน โรงพยาบาล อาคารสถานที่ เพื่อประโยชน์ด้านการศึกษาและสุขภาพของประชาชนวัดพร้อมให้ใช้สถานที่ สำหรับดูแล เยียวยาชีวิตผู้มีความทุกข์ร้อนผู้ยากไร้เพื่อยุอาศัย วัดพร้อมให้สนับสนุน การสร้างการส่งเสริมอาคารสถานที่ และสิ่งปลูกสร้าง สาธารณสมบัติต่างๆ ของชุมชนและสังคม ในการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ด้วยกิจการงานสาธารณะสมบัติ วัดได้ดำเนินการด้วยกิจการสาธารณะสมบัติ วัดได้ดำเนินการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการต่างๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ จามร ช่างมงคล (2564) วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการงานสาธารณูปการของวัดเวฬุวนาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี พระทรงศักดิ์ ภิระธมโม (2564) วิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์จากการปฏิบัติธรรมของประชาชนที่วัดมเหยงคณ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4. การบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดด้านการเกื้อกูลประชาชนและสรรพสัตว์ การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัด ด้านการเกื้อกูลประชาชนและสรรพสัตว์มีสาระสำคัญ คือ เป็นการเกื้อกูลประชาชนผู้ประสบภัยธรรมชาติ หรือ สาธารณภัยต่างๆ มีการสงเคราะห์ดูแลรักษาและเยียวยาชีวิตสัตว์เลี้ยง ทั้งสุนัข แมว และสัตว์อื่นๆ เช่นการไล่ชีวิตโคกระบือมีการสงเคราะห์ประชาชนให้มีที่พึ่งพิง สำหรับผู้ไร้ญาติ มีการสงเคราะห์ประชาชนที่เป็นกลุ่มคนด้อยโอกาส คนชราหรือผู้พิการ และทำกิจกรรมสงเคราะห์ชุมชน ประชาชนและสรรพสัตว์ ร่วมกับการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ด้านอื่นๆ และหน่วยงานอื่นๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ พระ

ครูพิศัญช์ประษานาถ (ประยูร นนทีย) (2563) วิจัยเรื่อง สภาพทั่วไปการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ ในการพัฒนาชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ผลงานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการงานสงเคราะห์ประชาชนตามหลักสังคมสงเคราะห์เชิงพุทธบูรณาการของคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร” ผู้วิจัย ได้นำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีการส่งเสริมการรับรู้ สร้างความเข้าใจ ต่อสาธารณชนให้มากขึ้น อย่างการจัดการเชิงนโยบายที่เชื่อมโยงกับองค์การบริหารงานพระพุทธศาสนา
2. ควรมีการการตั้งต้นการทรัพยากรการบริหาร ที่เหมาะสมบริหารด้านการบริการ การศาสนา และองค์กรปกครอง คณะสงฆ์ควรได้สนับสนุน งบประมาณการจัดการ งานสาธารณสงเคราะห์ให้แต่ละวัด มีความพร้อมมากขึ้น
3. ควรได้มีระบบการพัฒนาศักยภาพ ความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการที่เกิดขึ้นจากการจัดการเชิงนโยบาย แล้วมีแผนงานโครงการ รองรับ การพัฒนาอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ควรมีกระบวนการการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ตามหลักปฏิบัติการบริหารที่เหมาะสม มีความเป็นระบบและให้ครบวงจร
2. ควรต้องมีหลายฝ่าย เข้ามามีส่วนร่วม ดำเนินการบริหารและให้บริการ ดำเนินการบริหารและให้บริการ เป็นการจัดการแบบมีส่วนร่วม จากทุกภาคส่วน ให้ร่วมสร้างเป็นระบบและส่วนอย่างครบวงจร
3. ควรมีความพร้อมต่อความเป็นผู้นำ นำคน นำงาน นำองค์กรสู่ความสำเร็จ ของงานการสาธารณสงเคราะห์
4. ควรให้บริการงานสาธารณสงเคราะห์เป็นการจัดการที่มีหลักธรรมาภิบาล คือ สังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมต่อการนำมาประยุกต์ใช้กับการให้บริการ ในทุกงานของกิจการงานสาธารณสงเคราะห์ที่ทุกคน ทุกฝ่ายควรได้รับรู้ และเรียนรู้แล้วนำมาไปสู่การปฏิบัติอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำจุดอ่อนที่มีปัญหาทางงานสาธารณสงเคราะห์นำแก้ไขปรับปรุงจุดด้อยให้ดีขึ้น ให้การพัฒนาศักยภาพของวัดต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ให้เกิดมูลค่าเพิ่มสูงสุด
2. ควรดำเนินการวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับยุทธศาสตร์สมรรถนะผู้นำงานการสาธารณสงเคราะห์ของบุคลากรของวัด ให้มีความพร้อมต่อการให้บริการงานสาธารณสงเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ควรนำหัวข้อใดที่มีปัญหาอุปสรรคมีผลน้อยในงานวิจัยสาธารณสงเคราะห์ครั้งต่อไปให้นำมาวิเคราะห์หาเหตุผลต่อไป
4. ควรนำหลักธรรมด้านทางพระพุทธศาสนา มาใช้ให้มีหลักการในการทำวิจัยให้เหมาะสมกับเรื่องที่ได้นำมาวิจัยให้สมเหตุสมผลกับผู้อ่านและผู้วิจัยท่านต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กุฎระเบียบ และคำสั่งของคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- คะเนิงนิธย์ จันทบุต. (2532). *สถานะและบทบาทของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- จามร ข้างมงคล. (2564). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการงานสาธารณูปการของวัดเวฬุวนาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 4(1), 10-17.
- พระครูพิศิษฐ์ประทาน (ประยูร นนทิโย). (2563). สภาพทั่วไปการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*, 3(2), 50-59.
- พระทรงศักดิ์ ธีรธมโม. (2564). ผลสัมฤทธิ์จากการปฏิบัติธรรมของประชาชนที่วัดมเหยงคณ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 4(1), 57-64.
- พระปลัดชุมพล อาภทโรและคณะ. (2561). การสร้างแรงจูงใจตามหลักพุทธธรรมให้แก่ประชาชนในการทำบุญของวัดพุน้อย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*, 1(2), 1-10.
- พระมหาเสริมชัย ชยมงคล. (2538). *การบริหารวัด* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายและธนาคารสหธนาคารจำกัดมหาชน.
- พระสุคนธ์ ญาณวโรและคณะ. (2563). การส่งเสริมประชาชนในการดำเนินชีวิตตามหลักพรวาธธรรมของพระสงฆ์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*, 3(2), 25-39.
- อดุลย์ วังศรี. (2546). *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ ของชุมชนที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง: การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาอภิมาน* (ดุสิตนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.